

Stanovisko Rekonstrukce státu k pozměňovacímu návrhu poslance Ladislava Velebného

Pozměňovací návrh poslance Ladislava Velebného je v rozporu se závazky poslanců v Prohlášení Rekonstrukce státu. Pozměňovací návrh totiž vyjímá z okruhu povinných subjektů státní podniky a obchodní korporace s majetkovou účastí státu či územního samosprávného celku, čímž fakticky výrazně zužuje množství povinně uveřejňovaných smluv v Registru smluv oproti stávajícímu znění zákona o Registru smluv a umožňuje snadné obcházení povinného uveřejňování účelovou změnou právní formy zejména příspěvkových organizací zřízených obcemi. Závazek poslanců výslovně zmiňuje dopad zákona na „veřejné instituce např. státní podniky a obchodní společnosti“.

K vyřazení těchto společností neexistuje žádný právní ani ekonomický důvod. Návrh zákona totiž nezavádí zveřejňování žádné informace, která by již dnes nebyla povinně poskytována podle zákona o svobodném přístupu k informacím (106/1999 Sb.) a nemůže tedy zhoršit obchodní postavení těchto společností. Návrh zákona je problematický pouze v tom smyslu, že u některých společností by byly určité typy obsahující obchodní tajemství zveřejňovány zcela začerněné, a šlo by tedy o zbytečnou administrativu. Tento problém vhodně řeší pozměňovací návrh poslance Radka Vondráčka, předložený v ústavně právním výboru, který tyto typy smluv vyřazuje.

Podrobný komentář k pozměňovacímu návrhu

Pozměňovací návrh mění ustanovení § 2 odst. 1 písm. d) původního zákona o Registru smluv podstatným způsobem, neboť vylučuje z povinného uveřejňování smluv jednak státní podniky ve smyslu zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, jednak obchodní korporace s majetkovou účastí státu nebo územního samosprávného celku, a to díky převzetí části definice „veřejného zadavatele“ z § 2 odst. 2 písm. d) zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon o Registru smluv, ve znění předloženého pozměňovacího návrhu, by tak dopadal pouze na tzv. veřejnoprávní subjekty, tedy na stát, územní samosprávné celky, právnické osoby zřízené zákonem a na jiné právnické osoby, pokud byly založeny či zřízeny za účelem uspokojování potřeb veřejného zájmu, která nemá průmyslovou nebo obchodní povahu, a jsou financovány převážně státem či územním samosprávným celkem nebo jsou státem či územním samosprávným celkem ovládaný nebo stát či územní samosprávný celek jmenuje či volí více než polovinu členů v jejím statutárním, správním, dozorčím či kontrolním orgánu. Do této naposled uvedené skupiny budou nepochybně patřit například příspěvkové organizace zřízené územním samosprávným celkem, ale už ne obchodní společnosti s majetkovou účastí státu nebo územního samosprávného celku.

Odůvodnění pozměňovacího návrhu zdůvodňuje vyloučení státních podniků a obchodních korporací s majetkovou účastí státu či územního samosprávného celku následovně:

1. Podle předkladatele pozměňovacího návrhu stávající znění zákona o Registru smluv „rozšiřuje okruh subjektů, na které dopadá povinnost uveřejňovat smlouvy, mimo veřejný sektor“. **Předkladatel pozměňovacího návrhu však zcela opomíjí skutečnost, že již stávající právní úprava zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, zařazuje pozměňovacím návrhem vyloučené subjekty pod pojem „veřejné instituce“ a považuje je za povinné subjekty, které musí na žádost poskytovat veřejnosti informace.**

Protože zákonodárce pojem veřejná instituce nedefinoval v zákoně č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, musela tak učinit až judikatura Ústavního soudu, která pod tento pojem

podřadila rovněž obchodní korporace s majetkovou účastí státu či územního samosprávného celku a státní podniky, ve smyslu zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku.

Ústavní soud se pojmem „veřejná instituce“ zabýval poprvé v nálezu ze dne 16. 1. 2003, sp. zn. III. ÚS 671/02, přičemž konstatoval, že pod tento pojem nespadá výlučně Česká televize a Český rozhlas, ale i jiné subjekty, které splňují znaky veřejné instituce hospodařící s veřejnými prostředky.

V nálezu ze dne 27. 2. 2003, sp. zn. III. ÚS 686/02 se pak Ústavní soud podrobněji zabýval znaky veřejné instituce hospodařící s veřejnými prostředky. Konstatoval, že: „*Definiční znaky pojmu veřejná instituce hospodařící s veřejnými prostředky lze pak vymezit a contrario k pojmům státního orgánu, orgánu územní samosprávy a veřejnoprávní korporace. Z množiny veřejnoprávních subjektů za takové pak nutno považovat veřejný ústav a veřejný podnik, veřejné fondy a veřejné nadace. Jejich společnými znaky jsou veřejný účel, zřizování státem, kreování jejich orgánů státem, jakož i státní dohled nad jejich činností...*“.

V nálezu ze dne 24. 1. 2007, sp. zn. I. ÚS 260/06 pak Ústavní soud blíže rozvedl znaky veřejné instituce: „*Mezi relevantní hlediska pro určení, zda se jedná o instituci veřejnou či soukromou, patří tak dle přesvědčení Ústavního soudu nejen a) způsob vzniku (zániku) instituce (z pohledu přítomnosti či nepřítomnosti soukromoprávního úkonu), ale rovněž b) hledisko osoby zřizovatele (z pohledu toho, zda je zřizovatelem instituce jako takové stát či nikoli; pokud ano, jedná se o znak vlastní veřejné instituce), c) subjekt vytvářející jednotlivé orgány instituce (z toho pohledu, zda dochází ke kreaci orgánů státem či nikoli; jestliže ano, jde o charakteristický rys pro veřejnou instituci), d) existence či neexistence státního dohledu nad činností instituce (existence státního dohledu je přitom typická pro veřejnou instituci) a e) veřejný nebo soukromý účel instituce (veřejný účel je typickým znakem veřejné instituce). Prostřednictvím těchto kritérií je pak nutno zkoumanou instituci posuzovat a podle výsledku dojít k závěru o její veřejné či soukromé povaze.*“ Na základě takto vymezených znaků pak Ústavní soud podřadil pod pojem „veřejné instituce“ také státní podnik ve smyslu zákona č. 77/1997 Sb. (v daném případě šlo o státní podnik Letiště Praha, s. p.).

Judikaturu Ústavního soudu, definující pojem „veřejná instituce“, pak dále rozvinul Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 29. 5. 2008, sp. zn. 8 As 57/2006 – 67, když vyšel z definice veřejné instituce, podané Ústavním soudem a z širší interpretace pojmu státu a pod pojem veřejné instituce zahrnul také akciovou společnost, ve které měla výlučnou majetkovou účast obec. V této souvislosti je třeba upozornit na to, že z definice veřejné instituce byl činností zákonodárce – konkrétně zákonem č. 61/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 106/1999 Sb., – odstraněn jeden z jejích znaků, a sice hospodaření s veřejnými prostředky. To umožnilo podřadit pod tento pojem také právnické osoby, které de iure hospodaří s vlastním, soukromým majetkem, byť jsou většinou vlastněny státem (jako je tomu v případě žalovaného - společnosti ČEZ, a. s.) nebo územním samosprávným celkem.

Konečně v rozsudku ze dne 6. 10. 2009, sp. zn. 2 Ans 4/2009 – 93 Nejvyšší správní soud podřadil pod pojem veřejné instituce také akciovou společnost s většinovou majetkovou účastí státu (v daném případě šlo o společnost ČEZ, a. s., za stranu žalovanou). Konstatoval, že: „*Při hodnocení právní povahy žalovaného...je relevantní, že dne 30. 4. 1992 byla rozhodnutím Fondu národního majetku č. 187, č. j. 639 153/91-23/3, založena ČEZ, a. s. Došlo k tomu vynětím části majetku státního podniku České energetické závody Praha. Od té doby vedle sebe existují dva subjekty: ČEZ, a. s. a České energetické závody, státní podnik, v likvidaci. Z veřejně přístupných informací, poskytovaných žalovaným dále plyne, že k 31. 12. 2008 evidoval ČEZ, a. s., čtyři subjekty s podílem nad 3% základního kapitálu. Prvním z nich byla Česká republika zastoupená Ministerstvem financí České republiky a Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky. Podíl České republiky se v průběhu roku 2008 snížil na 63,39 % z důvodu prodeje některých akcií ČEZ, a. s., z majetku státu. Podíl České republiky na hlasovacích právech naopak vzrostl na 70,43 %, vzhledem k tomu, že počet vlastních akcií ČEZ, a. s., se zvýšil více, než se snížil počet akcií v držení České republiky. Majetkový podíl České republiky umožňuje přímé ovládnutí ČEZ, a. s., běžnými formami, zejména hlasováním na valných hromadách. Informování ostatních akcionářů o případném negativním vlivu ovládací osoby na společnost je zajištěno prostřednictvím Zprávy o vztazích mezi propojenými osobami, která je podle českého právního řádu veřejně přístupná a je součástí výroční zprávy.*“

Na základě těchto skutečností pak Nejvyšší správní soud uvedl, že společnost ČEZ, a. s. vznikla v důsledku rozhodnutí státu a jejím zřizovatelem byl stát. Dále, že majetkový podíl České republiky umožňuje přímé ovládnutí ČEZ, a. s. a tudíž k vytváření orgánů této společnosti dochází pod dominantním vlivem státu. Splněn je rovněž znak státního dohledu, neboť pojem státního dohledu je třeba chápat ve smyslu rozsudku Nejvyššího správního soudu ze

dne , sp. zn. 8 As 57/2006, tedy že se nemusí nutně jednat jen o vrchnostenskou kontrolu, ale že dohled státu může být vykonáván i na základě předpisů soukromého práva a konečně, že existuje veřejný zájem na činnosti společnosti ČEZ, a. s. Nejvyšší správní soud proto dospěl k výše uvedenému závěru, že relevantní pojmové znaky společnosti ČEZ, a. s. „...převažují ve prospěch podřazení tohoto subjektu mezi „veřejné instituce“ ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb.“ Toto vymezení veřejné instituce pak Nejvyšší správní soud potvrdil například v rozsudku ze dne 15. 10. 2010, sp. zn. 2 Ans 7/2010 – 176.

Lze uzavřít, že **pokud je cílem předloženého pozměňovacího návrhu „ochránit“ státní podniky a obchodní korporace s majetkovou účastí státu či územního samosprávného celku před konkurencí, aby tyto nemusely „kompletně odhalovat své smluvní vztahy“, pak by měl pozměňovací návrh obsahovat také novelizaci stávajícího zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, neboť podle tohoto zákona předkladatelem „ochráněné“ subjekty smlouvy a další informace poskytovat musí. Pozměňovací návrh však toto nijak nereflektuje.**

2. Předkladatel pozměňovacího návrhu opomíjí stávající právní úpravu § 147a zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, podle níž dochází k uveřejňování smluv na veřejnou zakázku na tzv. profilu zadavatele veřejné zakázky, pokud je tímto zadavatelem tzv. veřejný zadavatel, definovaný v § 2 odst. 2 zákona č. 137/2006 Sb.

Ačkoli se totiž zejména obchodní korporace s majetkovou účastí státu či územního samosprávného celku vyhýbají této povinnosti v § 147a zákona tím, že vystupují jako sektoroví zadavatelé veřejných zakázek (ve smyslu § 2 odst. 6 zákona), pokud jsou v pozici dodavatele či subdodavatele veřejné zakázky zadané veřejným zadavatelem, jsou jejich smlouvy – stejně jako smlouvy jiných soukromoprávních subjektů – uveřejněny na profilu zadavatele veřejných zakázek. Je paradoxní, že předložený pozměňovací návrh tuto skutečnost nereflektuje a neobsahuje novelizaci zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách.

3. Předkladatel pomíjí skutečnost, že státní podniky a obchodní korporace s majetkovou účastí státu fakticky hospodaří se státním, resp. veřejným majetkem.

V případě státních podniků to výslovně vyplývá z § 2 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož má státní podnik právo hospodařit s majetkem státu a nemá vlastní majetek. Vyloučení státních podniků s odůvodněním, že tyto „nejsou zřízeny za účelem naplňování veřejného zájmu, ani nejsou financovány z veřejných prostředků. Jedná se o soukromoprávní společnosti, ve kterých stát či územní samosprávný celek drží přinejmenším minoritní kontrolní podíl, jejich činnost se však řídí výhradně soukromoprávními předpisy a jejich podnikání se odehrává na konkurenčním trhu“ se zcela míjí s platnou právní úpravou, podle níž se činnost státních podniků řídí veřejnoprávními předpisy a tyto hospodaří s veřejným majetkem.

V případě obchodních korporací s majetkovou účastí státu či územního samosprávného celku nepochybně fakticky dochází k hospodaření se státním, resp. veřejným majetkem. Tuto tezi ilustruje například skutečnost, že řada bývalých státních podniků byla v průběhu privatizace přeměněna na obchodní společnosti, byť s většinovou majetkovou účastí státu. Obdobně lze argumentovat i v případě obchodních korporací s majetkovou účastí územního samosprávného celku. *„Fakt, že územní samosprávný celek může...založit také obchodní společnost (akciovou nebo s ručením omezeným) má v sobě určitý vnitřní rozpor. Jednoduše vyjádřeno, veřejnoprávní korporace – obec (kraj) – vkládá svůj „veřejný majetek“ do typicky soukromoprávního subjektu. Přitom tam, kde obec (kraj) představuje jediného (stoprocentního) akcionáře nebo společníka, je tento soukromoprávní subjekt čili tato soukromoprávní „hospodářskoprávní“ forma vlastně plná majetku „veřejného charakteru“ neboli takřkajíc „vyplněná veřejným obsahem“. Je sice pravda, že vložení majetku obce (kraje) přestává být tento majetek přísně vzato majetkem tohoto veřejnoprávního subjektu a stává se majetkem dané obchodní společnosti, nicméně na „veřejný charakter“ (vlastnictví jako by zde nebylo určujícím kritériem) „majetkové účasti“ obce (kraje) nelze rezignovat.“¹*

4. Předkladatel pozměňovacího návrhu zcela ignoruje riziko, že dojde k účelovým změnám právní formy subjektů, které podléhají zákonu o Registru smluv, ve znění pozměňovacího návrhu, na takovou právní formu, která garantuje, že takové subjekty nebudou muset uveřejňovat své smlouvy.

¹ Havlan, P. Majetek obcí a krajů v platné právní úpravě. Praha: Linde, a.s., 2004, str. 63-64.

Toto riziko se týká zejména příspěvkových organizací zřízených územním samosprávným celkem, které spadají do okruhu subjektů, na něž dopadá povinnost uveřejňovat smlouvy podle stávajícího § 2 zákona o Registru smluv, a které mohou vykonávat svoji činnost i v případě, že změní právní formu na obchodní korporaci ve smyslu zákona č. 90/2012 Sb., zákona o obchodních korporacích. Pozměňovací návrh tak vytváří způsob, jakým lze zákon o Registru smluv snadno obejít a povinnému uveřejňování smluv se – alespoň podle tohoto zákona – vyhnout.

5. Pokud předkladatel pozměňovacího návrhu argumentuje konkurenčním bojem, kterému jsou státní podniky a obchodní korporace s majetkovou účastí státu či územního samosprávného celku vystaveny, nepřipustně paušalizuje.

Jen některé předkladatelem uvedené subjekty jsou totiž reálně vystaveny konkurenci. Například dopravní podniky provozované a dotované z veřejných rozpočtů obcí obvykle žádné konkurenci vystaveny nejsou a mají (alespoň lokálně) monopolní postavení. To samé se týká řady dalších obchodních korporací s majetkovou účastí státu či územních samosprávných celků. Naproti tomu například Budvar, s.p. či České aerolinie, a.s., konkurenci vystaveny nepochybně jsou, takže pouze takové subjekty se mohou cítit být ohroženy.

6. Předkladatel konečně v odůvodnění pozměňovacího návrhu zaměňuje pojem „veřejná instituce“ s pojmem „veřejnoprávní subjekt“.

Podotýkáme, že obchodní korporace s majetkovou účastí státu či územního samosprávného celku skutečně nejsou „veřejnoprávním subjektem“, jak konstatuje např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 10. 2009, sp. zn. 2 Ans 4/2009 – 93, v němž je doslova uvedeno, že: „V nyní projednávané věci považuje soud za nesporné, že žalovaný není státním orgánem, územním samosprávným celkem ani jejich orgánem. ČEZ, a. s. není ani oprávněn vrchnostensky působit v oblasti veřejné správy...a nepředstavuje tedy veřejnoprávní korporaci.“

Veřejnoprávní korporace je pak právní naukou definována jako: „...společenství osob, spojených společnými cíli při realizaci veřejných zájmů, jež je státem aprobováno a jemuž je přiznána příslušná právní subjektivita...subjektivita veřejnoprávních korporací ve sféře veřejného práva souvisí s jejich veřejnoprávním posláním a projevuje se v jejich pravomoci a působnosti...veřejnoprávní korporace se zřizují zákonem.“²

Podrobnější definici veřejnoprávní korporace předkládají Hendrych, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 6. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, str.105 an.: „Veřejnoprávní korporace je člensky organizovaný subjekt veřejné správy, kterému byla svěřena moc samostatně plnit veřejné úkoly. Mezi základní znaky, které vyznačují tuto korporaci jako subjekt veřejné správy, patří uplatnění členského principu v organizaci...veřejnoprávní korporace je právnickou osobou...je založena zákonem nebo jiným vrchnostenským aktem na základě zákona...veřejnoprávní korporaci musí být svěřena mocenská pravomoc činit vrchnostenské úkony...při plnění svých úkolů má veřejnoprávní korporace jako subjekt veřejné správy jistou nezávislost na správních úřadech státu, a to podle svěřených úkolů a oprávnění. Podléhá však státnímu dozoru...“. Jako typické příklady veřejnoprávních korporací jsou uváděny obce ve smyslu zákona č. 128/2000 Sb., advokátní komora nebo svazek obcí.

Pojem veřejné instituce autoři výše uvedené publikace nedefinují,³ používají však pojem „veřejný podnik“, přičemž je zřejmé, že pod pojem „veřejná instituce“, jak jej definuje výše podaná judikatura, lze podřadit pojem „veřejný podnik“. „Veřejný podnik v užším smyslu může znamenat...každou hospodářskou činnost veřejnoprávních subjektů. V tomto pojetí je veřejným podnikem všechno, co provozuje stát, obec, veřejnoprávní korporace, ústavy, podniky nebo fondy na úseku hospodářské (nikoli vrchnostenské) činnosti a co by stejně mohli činit soukromníci.“⁴

V tomto směru předkladatele pozměňovacího návrhu odkazujeme na publikaci Korbela, F. a kol. Právo na informace. Zákon o svobodném přístupu k informacím. Zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. 2. vydání. Praha : Linde Praha, a. s., 2005, str. 65 an., jejíž autoři konstatují, že: „třetí podskupinou povinných subjektů

² Průcha, P. Správní právo. Obecná část. 6. doplněné a aktualizované vydání, Brno: Masarykova univerzita, 2004, str. 124 an.

³ Konstatují pouze, že: „Zákon č. 61/2006 Sb. odstranil upřesňující dodatek „hospodářící s veřejnými prostředky, čímž se stal pojem „veřejné instituce“ ještě obtížněji vyložitelným.“ V dalším pak odkazují na nález Ústavního soudu ze dne 16. 1. 2003, sp. zn. III. ÚS 671/02 a nález Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2003, sp. zn. III. ÚS 686/02. Viz Hendrych, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 6. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, str. 662.

⁴ Hendrych, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 6. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, str. 110.

jsou „veřejné instituce hospodařící s veřejnými prostředky“. Jejich doplnění mezi povinné subjekty bylo správným krokem z hlediska umožnění plnohodnotné realizace práva na svobodný přístup k informacím...Institucionální a odborná složitost úkolů vykonávaných ve veřejném zájmu dnes prakticky znemožňuje striktní oddělení všech institucí veřejných od všech institucí soukromých, tím spíše, že o tom nikdy nepanovala shoda ani v teorii správního práva. Je nutno připustit, že v činnosti mnoha institucí se prolínají aspekty soukromoprávní s veřejnoprávními...přesto lze nastínit základní kritéria, která vždy podmiňují charakter instituce jako veřejné. Jsou jimi zřízení zákonem k dosahování určitého veřejného účelu, působnost a pravomoc stanovené zákonem a státní dozor, přezkum či jiná možnost kontroly státu nad činností instituce. Jsou-li současně splněna, půjde zásadně o veřejnou instituci.“

Dále pak autoři komentáře upřesňují jednotlivá kritéria: „*ve všech případech však nemusí být základem veřejné instituce nutně zákon, tedy akt moci zákonodárné, ale postačí kreativní akt veřejné moci, např. státní exekutivy nebo územní samosprávy...sporné je postavení obchodních společností a jiných formálně spíše soukromých subjektů založených orgány veřejné moci, jejichž právní podstata vyplývá z předpisu soukromého práva (zejm. obchodního zákoníku), ale jinak splňují všechny ostatní kritériální znaky veřejných institucí. Tyto subjekty jsou často založeny k převažujícímu nebo dokonce výhradnímu plnění veřejného účelu a jsou jasně podřízeny rozhodovací pravomoci orgánu veřejné moci a kontrolovány.“* Jako příklady takových veřejných institucí uvádí autoři komentáře nejen dopravní podniky, založené obcí či krajem jako jediným akcionářem, ale též společnost České dráhy, a. s., státní podniky, veřejné podniky či veřejné ústavy.⁵

Nic kromě formálně právního argumentu nebrání takovému výkladu pojmu „veřejná instituce“, aby pod něj nebyly podřazeny také akciové společnosti s výlučnou nebo většinovou majetkovou účastí státu. „*Veřejnou institucí zřejmě nebude obchodní společnost, v níž má veřejný subjekt pouze minoritní majetkovou účast, neboť veřejný charakter již nebude dominantní v řízení, kontrole ani ve smyslu společnosti.“*⁶ Autoři komentáře tak dospívají v zásadě ke stejným závěrům, k jakým dospěl také Ústavní soud v nálezu ze dne 24. 1. 2007, sp. zn. I. ÚS 260/06 (viz výše bod 3.1 tohoto vyjádření).

Pojem „veřejná instituce“ pak autoři komentáře striktně odlišují od pojmu „veřejnoprávní korporace“. Pod naposled uvedeným pojmem chápou autoři komentáře „*...subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy, a to pouze v rozsahu jejich rozhodovací činnosti...nejedná se o orgány státu ani územních samospráv...ale jiné subjekty, na něž byl zákonem přenesen (propůjčen, delegován) výkon veřejné moci v určité vymezené, nejčastěji úzce specializované oblasti.“*⁷ Veřejnoprávními korporacemi tak podle autorů komentáře jsou subjekty, splňující kritéria uvedená v § 2 odst. 2 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Korběl, F. a kol. Právo na informace. Zákon o svobodném přístupu k informacím. Zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. 2. vydání. Praha : Linde Praha, a. s., 2005, str. 68. Autoři komentáře tak potvrzují názor Rekonstrukce státu, že pod pojem „veřejná instituce“ lze podřadit „veřejné podniky“.

⁶ Korběl, F. a kol. Právo na informace. Zákon o svobodném přístupu k informacím. Zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. 2. vydání. Praha : Linde Praha, a. s., 2005, str. 67.

⁷ Korběl, F. a kol. Právo na informace. Zákon o svobodném přístupu k informacím. Zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. 2. vydání. Praha : Linde Praha, a. s., 2005, str. 69.